

Examen AA

Externe Verslaggeving 2

DATUM: 10 januari 2017
TIJD: 13.30 – 16.30 uur

Belangrijke informatie:

- Dit examen bestaat uit 5 opgaven van 17 pagina's inclusief voorblad en een bijlage van 9 pagina's. Controleer of dit examen compleet is!
- Lees de vragen eerst rustig door voordat u antwoord geeft.
- Schrijf duidelijk en gebruik een zwart- of blauwschrijvende pen! Geef duidelijk aan welk antwoord bij welke vraag hoort.
- Vermeld uw naam op het uitwerkingenpapier en nummer de pagina's.
- Motiveer steeds uw antwoord. Aan onvoldoende gemotiveerde antwoorden worden geen punten toegekend. Let op: Motiveer uw antwoord en vermeld het betreffende artikel en lid.
- Bent u klaar met uw examen, lever uw examen inclusief uw uitwerkingen- en kladpapier volledig in.
- Geef niet meer antwoorden dan er worden gevraagd. Als er bijvoorbeeld drie redenen worden gevraagd en u geeft er meer dan drie, dan worden alleen de eerste drie gegeven antwoorden beoordeeld.

Hulpmiddelen:

- Toegestane hulpmiddelen:
 - Handboek Jaarrekening 2016
 - Rekenmachine (niet grafisch)

Veel succes toegewenst!

Adviestijd opgave 1:	30 minuten; 18 punten
Adviestijd opgave 2:	40 minuten; 22 punten
Adviestijd opgave 3:	30 minuten; 16 punten
Adviestijd opgave 4:	20 minuten; 12 punten
Adviestijd opgave 5:	60 minuten; 32 punten

Opgave 1 (30 minuten, 18 punten)

Begin 2012 werd een in de Goudse wijk Goverwelle een nieuw tankstation Tank & Ride (hierna T&R) gebouwd en in gebruik genomen. Voor dit tankstation is de economische gebruiksduur vastgesteld op 25 jaar.

Voor de exploitatie van dit tankstation is begin 2012 een niet overdraagbare vergunning voor 25 jaar verkregen. De kosten van deze vergunning, groot € 100.000, zijn geactiveerd en worden gedurende de looptijd van de vergunning met jaarlijks gelijke bedragen afgeschreven. De restwaarde is nihil.

De totale bouwkosten van het tankstation bedroegen € 5.000.000. Dit bedrag is als volgt opgebouwd:

- kosten van de ondergrond € 1.000.000
- overige bouwkosten € 4.000.000

Het tankstation wordt, met uitzondering van de kosten van de ondergrond, gedurende de economische levensduur met jaarlijks gelijke bedragen afgeschreven tot nihil. Deze levensduur komt overeen met de looptijd van de exploitatievergunning. Op de ondergrond wordt niet afgeschreven.

Kosten van groot onderhoud

Eénmaal per vijf jaar, direct na afloop van deze vijfjaarsperiode, vindt groot onderhoud plaats. Voor de hiermee verband houdende uitgaven vormt T&R een voorziening groot onderhoud. Op het moment van aanschaf stelt de directie op basis van een betrouwbare schatting de uitgaven voor groot onderhoud op € 600.000.

NB Bij de beantwoording van de vragen wordt afgezien van de invloed van belastingen. Geef waar mogelijk toereikende specificaties/berekeningen.

Vraag 1

Bereken per 31 december 2015 de boekwaarden van de volgende balansposten:

- a. exploitatievergunning;
- b. tankstation, gesplitst per component;
- c. voorziening voor groot onderhoud.

Voor de verwerking van kosten van groot onderhoud staan de Nederlandse wet- en regelgeving nog twee andere methoden toe, namelijk het ineens ten laste van het resultaat brengen in het jaar waarin het groot onderhoud plaatsvindt en de componentenbenadering.

Vraag 2

Bespreek elk van de drie toegestane verwerkingswijzen met het oog op de meest gelijkmatige spreiding van kosten van groot onderhoud over achtereenvolgende jaren. U kunt ervan uitgaan dat de verwachte kosten van groot onderhoud gedurende 25 jaar steeds € 600.000 zullen bedragen en dat zij betrouwbaar zijn te schatten.

Stel nu dat T&R in plaats van de voorziening voor groot onderhoud vanaf de ingebruikneming van het tankstation begin 2012 de componentenmethode heeft toegepast.

Vraag 3

Bereken voor T&R voor het tankstation de afschrijving over 2015 en de boekwaarde per 31 december 2015. Splits de afschrijving en de boekwaarde in de verschillende componenten.

Informatie over actuele waarde

Op 2 januari 2016 stijgt de actuele waarde van de bouwkosten van het tankstation met 10%. De geraamde onderhoudskosten blijven ongewijzigd, evenals de actuele waarde van de ondergrond.

Waardewijzigingen van de activa worden verantwoord in de herwaarderingsreserve. De herwaarderingsreserve bevat alleen de ongerealiseerde herwaarderingsreserves. De gerealiseerde herwaarderingsreserves worden op het moment van realisatie overgeboekt naar de overige reserves en aldaar als afzonderlijke component getoond.

Vraag 4

Bereken per 31 december 2016 de boekwaarden van de volgende balansposten:

- tankstation, gesplitst op basis van de componentenmethode;
- herwaarderingsreserve;
- overige reserves (onderdeel gerealiseerde herwaardering).

Opgave 2 (40 minuten, 22 punten)

NB In deze opgave moet rekening worden gehouden met een belastingtarief van 20%.

Molendijk bv (hierna Molendijk) is een groothandel in visconserven. Zij betreft deze conserven bij producenten in Nederland, Zuid-Europa en het Verre Oosten en verkoopt deze door aan vooral de Europese detailhandel.

De laatste jaren staan de resultaten onder druk door verzadiging van de Europese markt. Om deze verdere neerwaartse spiraal tot stilstand te brengen besluit Molendijk een kapitaalbelang te kopen in Ouwehand bv (hierna Ouwehand), een groothandel in verse visproducten, met als doel marktaandeel te verwerven in de gehele vismarkt (verse vis en conserven). Op 31 december 2015 koopt Molendijk een 70% kapitaalbelang in Ouwehand.

Voor Molendijk zijn de Nederlandse verslaggevingsvoorschriften (Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving) van toepassing. Molendijk beschouwt het kapitaalbelang in Ouwehand als een deelneming en waardeert dit belang tegen nettovermogenswaarde.

Vraag 1

Motiveer aan de hand van de wettelijke criteria of Molendijk haar belang in Ouwehand voor de verwerking in haar jaarrekening terecht

- als deelneming beschouwt en
- waardeert tegen nettovermogenswaarde.

Op 31 december 2015 betaalt Molendijk een bedrag van € 750.000 per bank voor de aankoop van het 70% kapitaalbelang in Ouwehand.

Balans Ouwehand per 31 december 2015

Gebouwen	1.000.000	Geplaatst kapitaal	400.000
Vervoermiddelen	400.000	Overige reserves	400.000
Voorraden	100.000	Winst boekjaar 2015	100.000
Debiteuren	200.000	Garantievoorziening	60.000
Liquide middelen	300.000	Crediteuren	240.000
		RC-bankkrediet	600.000
		Overige schulden	200.000
	2.000.000		2.000.000

De waardering en resultaatbepaling bij Ouwehand zijn gebaseerd op verkrijgingsprijs respectievelijk nominale waarde.

Voor de bepaling van de nettovermogenswaarde van Ouwehand gaat Molendijk uit van de balans van Ouwehand per 31 december 2015. Daarbij geldt het volgende:

- Uit de taxatie van de gebouwen blijkt dat de boekwaarde € 200.000 te hoog op de balans is gepresenteerd. De resterende levensduur bedraagt 20 jaar.
- Molendijk hanteert bij de voorraadwaardering het fifo-stelsel, terwijl Ouwehand hiervoor het lifo-stelsel hanteert. Als de voorraad van Ouwehand op basis van het fifo-stelsel zou zijn gewaardeerd, zou de voorraadwaarde op overnamedatum € 60.000 hoger zijn.
- Beoordeling van de garantievoorziening leidt tot de conclusie dat deze € 65.000 moet bedragen.
- Voor het overige komen de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van Ouwehand overeen met die van Molendijk.

Ga er bij de beantwoording van de volgende vragen vanuit dat Molendijk haar kapitaalbelang in Ouwehand aanmerkt als deelneming en dat zij deze deelneming waardeert tegen nettovermogenswaarde.

Vraag 2

Bereken de goodwill die Molendijk op 31 december 2015 aan de verkopende aandeelhouders van Ouwehand heeft betaald bij de overname van het 70%-belang in Ouwehand.

Molendijk heeft de betaalde goodwill inzake Ouwehand in 2015 ten laste van het eigen vermogen gebracht.

Voor jaarrekeningen die aanvangen op of na 1 januari 2016 staat de wet alleen activering en stelselmatige afschrijving van betaalde goodwill toe.

Vraag 3

Beschrijf voor de jaarrekening **2016** van Molendijk de eventuele gevolgen van de gewijzigde wetgeving ten aanzien van de jaarrekeningverwerking van de in 2015 betaalde goodwill.

Vraag 4

Beredeneer of – uitgaande van integrale consolidatie – een post Aandeel van derden in verband met het kapitaalbelang in Ouwehand voorkomt in de **geconsolideerde** balans per 31 december 2015 en in de **geconsolideerde** resultatenrekening over 2015 van Molendijk. Bereken – indien van toepassing – de hoogte van deze posten.

Uit de gepubliceerde jaarrekening over 2016 van Ouwehand blijkt het volgende:

Over 2016 en per 31 december 2016 geldt voor Ouwehand het volgende:

- Van resultaat over 2015 is € 40.000 uitgekeerd als dividend en € 60.000 toegevoegd aan de overige reserves.
- Het behaalde nettoresultaat over 2016 bedraagt volgens haar vennootschappelijke jaarrekening € 160.000.
- De voorraadwaarde bij toepassing van het lifo-stelsel bedraagt € 160.000, terwijl dit bij toepassing van het fifo-stelsel € 200.000 bedraagt.
- Ultimo 2016 bestaat geen verschil van mening meer over de hoogte van de garantievoorziening.

Vraag 5

Bereken voor Molendijk het resultaat uit deelneming Ouwehand over 2016.

Opgave 3 (30 minuten, 16 punten)

Op 1 januari 2012 koopt Ruitenbergh BV (hierna Ruitenbergh) te Arnhem de machine WB aan voor € 50.000.

Commercieel wordt de machine in 5 jaar lineair afgeschreven. Fiscaal wordt gebruik gemaakt van de laatste mogelijkheid om de machine vanwege milieueffecten direct bij aankoop geheel af te schrijven. De restwaarde van de machine is zowel commercieel als fiscaal nihil.

Op 1 januari 2013 stijgt de nieuwprijs van de machine met 15%. In verband hiermee gaat Ruitenbergh over op waardering tegen actuele waarde en tot herwaardering van de machine in de boekhouding.

Tussen de commerciële en de fiscale jaarrekening 2012 en 2013 zijn uitsluitend verschillen als gevolg van:

- de fiscaal volledige afschrijving van de machine in 2012;
- de commercieel uitgevoerde herwaardering in 2013.

Ruitenbergh neemt voor alle belastbare en verrekenbare tijdelijke verschillen tussen commerciële en fiscale waardering van de machine belastinglatenties op en waardeert deze tegen nominale waarde. Het tarief vennootschapsbelasting bedraagt vanaf 2012 25% en blijft daarna ongewijzigd.

De commerciële winst-en-verliesrekening over 2013 van Ruitenbergh zien er als volgt uit (bedragen x €1):

	2013
Winst vóór afschrijving machine WB	80.000
Afschrijvingskosten machine WB:	
- op basis historische aanschafprijs	-10.000
- aanvulling tot vervangingswaarde	<u>- 1.500</u>
Winst vóór belasting	68.500

Vraag 1

Geef de journaalpost van de herwaardering van de machine WB per 1 januari 2013.

Vraag 2

Geef de journaalpost van de vennootschapsbelasting over 2013. Neem hierbij aan dat de overdruk vennootschapsbelasting uit hoofde van herwaardering ten laste van het eigen vermogen wordt gebracht.

Vraag 3

Bepaal volgens de balansbenadering de stand van de belastinglatentie per 31 december 2013 en splits deze naar oorzaak. Geef aan of er sprake is van een actieve of passieve latentie.

Opgave 4 Greenfield (20 minuten, 12 punten)

In verband met de financiering van de aanschaf van duurzame bedrijfsmiddelen sluit Greenfield BV per 1 januari 2016 een obligatielening van € 2.000.000 af. De voorwaarden luiden als volgt:

- de rente bedraagt 2% per jaar; deze is jaarlijks achteraf verschuldigd, voor het eerst op 31 december 2016.
- looptijd van de lening is 10 jaar; aflossing vindt in één keer plaats op 31 december 2025.
- er zijn geen transactiekosten.

Greenfield past bij het opmaken van de jaarrekening de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (RJ) toe.

De onderneming waardeert de obligatielening bij het aangaan tegen de reële waarde en vervolgens tegen geamortiseerde kostprijs met toepassing van de effectieve-rentemethode. Op het moment van aangaan van de lening is de marktrente voor soortgelijke leningen 4% op jaarbasis.

De omrekenfactoren voor berekening van de contante waarde op 1 januari 2016, verdisconteerd tegen 4%, zijn als volgt:

Totaal van tien jaarlijkse rentebetalingen van € 1 einde jaar	8,11090
Aflossing van € 1 einde looptijd lening	0,67556

Vraag 1

Geef een controleberekening van de eerste waardering (reële waarde), groot € 1.675.556, van de door Greenfield op 1 januari 2016 opgenomen lening.

Vraag 2

Bereken de rentelast over deze lening die Greenfield in de winst-en-verliesrekening 2016 moet verantwoorden.

Vraag 3

Bereken de boekwaarde van deze lening in de balans van Greenfield op 31 december 2016.

Veronderstel dat Greenfield als gevolg van het verschil tussen de marktrente (4%) en de nominale rente (2%) bij uitgifte van de obligatielening een bedrag van € 1.650.000 zou ontvangen.

Greenfield hanteert als alternatief voor de waardering van de obligatielening de grondslag van nominale waarde. Greenfield past bij de toerekening van (dis)agio en afsluitingskosten de lineaire methode toe.

Vraag 4

Geef in de vorm van een journaalpost aan op welke wijze Greenfield de op 1 januari 2016 opgenomen obligatielening, bij waardering van de lening tegen nominale waarde, in haar jaarrekening 2016 moet verantwoorden.

Vraag 5

Geef in de vorm van journaalposten aan op welke wijze Greenfield alle met de obligatielening samenhangende posten per eind 2016 in haar jaarrekening 2016 moet verantwoorden.

Opgave 5 Jaarrekening 2015 ECN (60 minuten, 32 punten)

Stichting Energieonderzoek Centrum Nederland (hierna: ECN) is een kennisorganisatie op het gebied van duurzame energie en combineert dit met vreedzame toepassingen van kernenergie.

ECN heeft over 2015 haar geconsolideerde en enkelvoudige jaarrekening opgemaakt volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. Voor de beantwoording van de vragen over deze jaarrekening worden de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving eveneens van toepassing verondersteld.

Aan deze geconsolideerde jaarrekening is een aantal onderdelen ontleend die zijn opgenomen in de bijlage bij deze opgave. Niet alle daarin opgenomen gegevens zijn nodig voor de beantwoording van de vragen over deze jaarrekening. Zij zijn alleen vermeld voor het bewaren van de onderlinge samenhang en voor de beeldvorming over ECN.

Onderhanden projecten

Veronderstel dat de post Onderhanden projecten € 21.002.000 in de geconsolideerde balans per 31 december 2015 bestaat uit projecten met een positief en met een negatief saldo, en dat hierin gedeclareerde termijnen in aftrek zijn gebracht.

Vraag 1

Geef voor deze veronderstelling twee door de RJ toegestane wijzen van balanspresentatie.

Vraag 2

Geef een mogelijke reden waarom ECN de Voorziening **tariefverschillen EU-projecten**, eind 2015 groot € 1.203.000 afzonderlijk in de geconsolideerde balans per 31 december 2015 onder de voorzieningen opneemt en niet in mindering brengt op de post Onderhanden projecten onder de vlottende activa.

Vraag 3

Geef een controleberekening van de post Wijzigingen in onderhanden projecten en voorraad gereed product ad € -7.609.000 in de geconsolideerde winst- en verliesrekening 2015.

Vraag 4

Beredeneer welk bestanddeel van de post Onderhanden projecten ten onrechte is meegenomen om te komen tot de uitkomst van de in vraag 3 bedoelde berekening.

Ontmanteling van gebouwen

Vraag 5

Beredeneer op welk punt de door ECN gehanteerde verwerking van kosten van decommissioning (ontmantelingskosten) afwijkt van de door de RJ voorgeschreven methode.

Vraag 6

Plaats een kritische kanttekening bij de waarderingsmethode van ontmantelingskosten **als actief** die ECN hanteert in de geconsolideerde jaarrekening. Betrek in uw antwoord het stelselmatigheidsprincipe.

Vraag 7

Beschrijf een door de RJ toegestane alternatieve methode voor het verwerken van ontmantelingskosten in verband met een herstelverplichting.

Deelnemingen en consolidatie

Toelichting 3. Financiële vaste activa maakt deel uit van de geconsolideerde jaarrekening. Hierin is een overzicht van Overige deelnemingen opgenomen waarvan enkele niet zijn meegeconsolideerd ondanks dat sprake is van overheersende zeggenschap.

Vraag 8

Geef twee mogelijke redenen waarom ECN de financiële gegevens van een aantal overige deelnemingen met overheersende zeggenschap niet in haar geconsolideerde jaarrekening meeconsolideert.

Het Overzicht deelnemingen in toelichting 3 vermeldt een 100%-deelneming Sulphcatch B.V. met een nettovermogenswaarde van nihil zowel eind 2014 als eind 2015. Tevens neemt ECN onder de Andere voorzieningen zowel eind 2014 als eind 2015 een voorziening deelneming Sulphcatch B.V. van respectievelijk € 23.000 en € 114.000 op.

Vraag 9

Geef gemotiveerd twee mogelijke oorzaken voor de toename van de voorziening deelneming Sulphcatch B.V. in 2015.

Belastingen

Volgens het geconsolideerd kasstroomoverzicht 2015 bedraagt de betaalde winstbelasting € 149.000.

Vraag 10

Geef een controleberekening van de in 2015 betaalde winstbelasting ad € 149.000.

Einde examen

Bijlage bij opgave 5 jaarrekening 2015 ECN

Geconsolideerde balans

Geconsolideerde balans (x € 1.000)

(voor resultaatbestemming)

ACTIVA	Toelichting	31-12-2015	31-12-2014
Vaste Activa			
Immateriële vaste activa	1	1.833	2.609
Materiële vaste activa	2	46.325	43.841
Financiële vaste activa:			
Overige deelnemingen	3	59	100
Effecten	3	0	0
Overige vorderingen	3	0	0
Totaal financiële vaste activa		59	100
Totaal vaste activa		48.217	46.550
Vlottende Activa			
Voorraden	4	11.557	12.289
Onderhanden projecten	5	21.002	28.611
Vorderingen en overlopende activa	6	17.060	17.233
Totaal vlottende activa		49.619	58.133
Liquide middelen	7	105.143	116.250
TOTAAL		202.979	220.933

Geconsolideerde balans (x € 1.000)

(voor resultaatbestemming)

PASSIVA	Toelichting	31-12-2015	31-12-2014
Groepsvermogen	8		
Aandeel rechtspersoon in het groepsvermogen		-9.350	1.354
Aandeel derden in het groepsvermogen		37	40
		-9.313	1.394
Voorzieningen			
Voorziening voor radioactief afval	9	106.828	109.660
Voorziening afvloeiingskosten	10	1.947	3.369
Voorziening pensioen indexatie	11	0	1.904
Voorziening tegemoetkoming bij aanvang pensioenen	12	642	732
Voorziening Regeling Bezwarende Functies (RBF)	13	189	189
Voorziening voor jubileumuitkering	14	921	1.112
Voorziening onderhanden projecten	15	1.360	1.956
Andere voorzieningen	16	1.362	3.376
		113.249	122.298
Langlopende schulden			
Langlopende leningen	17	36.945	25.256
		36.945	25.256
Kortlopende Schulden			
Vooruitontvangen van derden	18	34.284	34.664
Crediteuren	18	10.448	20.104
Belastingen en sociale lasten	18	3.586	3.799
Schulden ter zake van overige personeelskosten	18	5.985	6.949
Schulden ter zake van pensioenen	18	2.843	3.095
Overige schulden en overlopende passiva	18	4.952	3.374
		62.098	71.985
TOTAAL		202.979	220.933

Geconsolideerde winst- en verliesrekening

Geconsolideerde winst- en verliesrekening (x € 1.000)

BEDRIJFSOPBRENGSTEN	Toelichting	2015	2014
Opbrengsten			
• Subsidie door Staat der Nederlanden	19	29.706	31.681
• Opdrachten en overige financiering	20	100.588	91.288
• Wijzigingen in onderhanden projecten en voorraad gereed product		-7.609	2.363
		122.685	125.332
Geactiveerde productie voor eigen bedrijf	21	8.503	5.160
Overige bedrijfsopbrengsten	22	6.681	9.225
Som der bedrijfsopbrengsten		137.869	139.717
BEDRIJFSLASTEN			
Kosten van grond- en hulpstoffen		7.442	7.443
Lonen en salarissen	23	58.431	61.023
Sociale lasten	23	6.884	7.561
Pensioenen	23	7.053	8.295
Afschrijvingen op immateriële vaste activa	1	1.600	459
Afschrijvingen op materiële vaste activa	24	7.077	7.636
Overige bedrijfskosten	25	58.674	63.996
Som der bedrijfslasten		147.160	156.413
BEDRIJFSRESULTAAT		-9.291	-16.696
Aandeel in resultaat van niet geconsolideerde deelnemingen waarin wordt deelgenomen		-180	-226
Financiële baten en lasten	26	-1.145	221
Geconsolideerd resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belasting		-10.616	-16.701
Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening	27	-86	-77
Geconsolideerd resultaat na belastingen		-10.702	-16.778
Waarvan aandeel derden		0	0
Resultaat toekomend aan de rechtspersoon		-10.702	-16.778

Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van ECN zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen en andere rechtspersonen, waarop een overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend of waarover de centrale leiding wordt gevoerd.

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor de waardering en de resultaatbepaling van ECN. De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen en de andere in de consolidatie meegenomen rechtspersonen en vennootschappen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen, onder eliminatie van de onderlinge verhoudingen en transacties. Belangen van derden in het vermogen en in het resultaat van groepsmaatschappijen zijn afzonderlijk in de geconsolideerde jaarrekening tot uitdrukking gebracht.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW. De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij de desbetreffende grondslag voor de specifieke balanspost anders wordt vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd volgens het kostprijsmodel. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen, indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de vervaardigingsprijs, rekening houdend met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikname. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

De kosten die noodzakelijk worden geacht voor de afwikkeling van de herstelverplichting voor ontmantelingskosten van gebouwen, worden geactiveerd als onderdeel van de boekwaarde van het actief.

Financiële vaste activa

De niet-geconsolideerde deelnemingen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de netto vermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze netto vermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van ECN.

Deelnemingen met een negatieve netto vermogenswaarde worden op nihil gewaardeerd. Wanneer de stichting geheel of ten dele instaat voor de schulden van de betreffende deelneming, wordt een voorziening gevormd, primair ten laste van de vorderingen op deze deelneming en voor het overige onder de voorzieningen ter grootte van het aandeel in de door de deelneming geleden verliezen, dan wel voor de verwachte betalingen door de stichting ten behoeve van deze deelnemingen.

Onderhanden projecten

De onderhanden projecten wordt gewaardeerd tegen bestede kosten, vermeerderd met toegerekende winst, verminderd met de op balansdatum reeds gedeclareerde termijnen en op balansdatum reeds voorzienbare verliezen. De bestede kosten omvatten het directe materiaalverbruik, de gerealiseerde mensuren en apparatuureenheden tegen kostprijsstarief en de overige kosten, die rechtstreeks aan het onderzoeksproject kunnen worden toegerekend. De aan het project toe te rekenen financieringsbate wordt bepaald op basis van de op balansdatum aan het project bestede kosten. De op de onderhanden projecten betrekking hebbende gedeclareerde termijnen, worden in mindering gebracht op onderhanden projecten. Een eventueel hieruit voortvloeiend negatief saldo onderhanden projecten wordt gepresenteerd onder de kortlopende schulden.

Voorziening voor radioactief afval

Deze voorziening is bestemd voor de kosten van toekomstige verwerking c.q. opslag van op balansdatum aanwezig radioactief afval en de afwikkeling van de herstelverplichting van ontmantelingskosten van nucleaire gebouwen en installaties. Het deel van de voorziening bestemd voor de kosten van toekomstige verwerking c.q. opslag van op balansdatum aanwezig radioactief afval wordt gewaardeerd op basis van nominale waarde. De voorziening voor de afwikkeling van de herstelverplichting van ontmantelingskosten van nucleaire gebouwen en installaties wordt jaarlijks gecorrigeerd voor inflatie.

Aandeel in resultaat van deelnemingen

Als resultaat van deelnemingen, waarin invloed van betekenis wordt uitgeoefend op het zakelijke en financiële beleid, wordt opgenomen het aan de stichting toekomende aandeel in het resultaat van deze deelnemingen. Dit resultaat wordt bepaald op basis van de bij ECN geldende grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. Bij deelnemingen waarin geen invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, wordt het dividend als resultaat aangemerkt. Verwerking hiervan vindt plaats onder “financiële baten en lasten”.

Toelichting op de geconsolideerde balans

2. Materiële vaste activa

Onder gebouwen en terreinen is ultimo 2015 een bedrag van 9.406 voor decommissioning opgenomen (2014: 10.068).

De herstellkosten decommissioning nucleaire gebouwen en installaties worden afgeschreven met ingang van 31 december 2000 tot het moment van herstel c.q. decommissioning.

3. Financiële vaste activa

Financiële vaste activa

Het verloop van de deelnemingen is als volgt:

		2015		2014
Stand per 1 januari		100		136
Investeringsen	165		210	
Desinvesteringen	0		0	
Resultaat deelnemingen	-206		-246	
		-41		-36
Stand per 31 december		59		100

Overige deelnemingen

De volgende deelnemingen in kennis- en overige ondernemingen zijn tegen de daarbij vermelde waarde verantwoord.

	Vestigings- plaats	ECN belang (in %)	2015	2014
Sundye B.V.	Petten	100,0	16	16
Aster Intellectual Properties B.V.	Veessen	18,0	0	0
BO2 Energy Concepts B.V.	Petten	100,0	4	4
ToN2 B.V.	Petten	95,0	3	2
Solar Academy B.V.	Petten	100,0	0	0
Sulphcatch B.V.	Petten	100,0	0	0
Fest GmbH	Achen	100,0	0	0
ECN New Energy Technologies Co China	Beijing	100,0	26	68
Admatec B.V.	Moergestel	33,3	10	10
Totaal per 31 december			59	100

Bovenstaande vennootschappen waar overheersende zeggenschap is, zijn niet meegeconsolideerd, omdat deze

.....

5. Onderhanden projecten

Onderhanden projecten

	2015	2014
Onderhanden projecten	21.002	28.611
Voorziening op onderhanden projecten*	-1.360	-1.956
Voorziening op EU-projecten*	-1.203	-3.302
Stand per 31 december	18.439	23.353

* De hierboven genoemde voorzieningen zijn aan de creditzijde van de balans opgenomen.

9. Voorziening voor radioactief afval

Het verloop van de voorziening is als volgt.

		2015		2014
Stand per 1 januari		109.660		105.579
• onttrekking	-10.156		-15.638	
• inflatiecorrectie	420		453	
• dotatie	6.904		19.266	
		-2.832		4.081
Stand per 31 december		106.828		109.660

De stand per 31 december 2015 kan als volgt worden gesplitst:

Voorziening voor radioactief afval	77.854
Voorziening voor decommissioning van nucleaire gebouwen en installaties	28.974

De voorziening (historisch) radioactief afval is bestemd voor de kosten van toekomstige behandeling, afvoer en opslag van radioactief afval en de afwikkeling van de herstelverplichting voor ontmantelingskosten.

De voorziening voor de kosten van de herstelverplichting voor ontmantelingskosten van nucleaire gebouwen en installaties kent eveneens belangrijke aannames en schattingselementen. De kosten van de ontmanteling zijn op basis van het plan van aanpak inzake de decommissioning nucleaire faciliteiten geraamd.

Het grootste deel van de ontmantelingsactiviteiten zal pas plaats vinden na beëindiging van de exploitatie van de verschillende nucleaire faciliteiten(2024)en ligt daarmee ver in de toekomst. Dat heeft implicaties voor de onzekerheid omtrent de betrouwbaarheid van de berekende verplichting. Beleid is om de ervaringscijfers die worden opgedaan bij de ontmantelingsactiviteiten die in de komende jaren zullen worden uitgevoerd (met name de LFR en gebouwen 05 en 06) te gebruiken bij de periodieke evaluaties van de schattingen en aannames.

15. Voorziening onderhanden projecten

De voorziening onderhanden projecten dient ter correctie van de waarde van de onderhanden projecten, uit hoofde van dekking van een mogelijk risico voor kostenoverschrijding van in uitvoering zijnde projecten. Het verloop van de voorziening is als volgt.

		2015		2014
Stand per 1 januari		1.956		4.386
• Onttrekking	-596		-1.038	
• Vrijval	0		-1.436	
• Toevoeging	0		44	
		-596		-2.430
Stand per 31 december		1.360		1.956

16. Andere voorzieningen

Het mutatie overzicht van de 'Andere voorzieningen' is als volgt:

		2015		2014
Stand per 1 januari		3.376		6.237
• Onttrekking	-2.099		-643	
• Vrijval	-6		-2.208	
• Toevoeging	91		-10	
		-2.014		-2.861
Stand per 31 december		1.362		3.376

De voorziening bestaat uit:

	2015	2014
Tariefverschillen EU projecten	1.203	3.302
Voorziening deelneming Solar Academy B.V.	0	6
Demontage activa SOFC	45	45
Voorziening deelneming Sulphcatch B.V.	114	23
	1.362	3.376

Er is een voorziening opgenomen van 1.203 (2014: 3.302) voor de ingeschatte, financiële gevolgen van de herziende/nog te herziende declaraties met betrekking tot nog niet afgewikkelde projecten bij de Europese Unie (EU). De herziening wordt voornamelijk veroorzaakt door aanpassingen in de methodiek voor de tariefbepaling, als gevolg van gedane bevindingen gedurende audits uitgevoerd namens/door de Europese Commissie. Van de voorziening is in 2015 een bedrag van 2.099 vrijgevallen ten gunste van het resultaat als gevolg van de geactualiseerde berekening van de voorziening. De actualisatie is uitgevoerd aan de hand van de met de EU overeengekomen wijze van afrekenen.

18. Kortlopende schulden

	2015	2014
1. Vooruitontvangen van derden	34.284	34.664
2. Crediteuren inzake leveringen en diensten van derden	10.448	20.104
3. Belastingen en sociale lasten		
• Vennootschapsbelasting	34	97
• Loonbelasting	3.552	3.702
4. Schulden ter zake van overige personeelskosten		
• Pensioenlasten	2.843	3.095
• Overige personele lasten	451	462
• Reservering vakantietoeslag en verloftegoeden	5.534	6.487
5. Overige schulden en overlopende passiva		
• Vooruitontvangen gelden 6e & 7e kaderrekeningen	1.834	1.347
• Overige diverse schulden	3.118	2.027
Stand per 31 december	62.098	71.985